

**АСОЦІАЦІЯ
«УКРСАДПРОМ»**

**РІЧНИЙ ГАЛУЗЕВИЙ ЗВІТ
«САДІВНИЦТВО ТА ЯГІДНИЦТВО В
УКРАЇНІ - 2018»**

м. Київ

Лютий, 2019 р.

ЗМІСТ

Підсумки діяльності галузі у 2018 році.....	3
Виробництво плодів, ягід і горіхів.....	4
Переробка плодово-ягідної продукції.....	9
Цінова ситуація та збут продукції.....	10
Технічна і технологічна забезпеченість підприємств.....	14
Зовнішня торгівля плодово-ягідною продукцією.....	15
Перспективи 2019 року.....	18

Підсумки діяльності галузі у 2018 році

Продовжуючи існуючу тенденцію в садівництві, минулий рік знес приніс українським виробникам плодів і ягід результати, які мали діаметрально протилежні ефекти. Якщо ключове завдання щодо досягнення загального виробництва фруктів на рівні, достатньому для задоволення потреб внутрішнього ринку, було успішно виконане, то питання прибутковості для вітчизняних промислових підприємств виявилось дуже болючим. Разом з тим спеціалізовані господарства і надалі посилювали свою роль на внутрішньому та зовнішньому ринках, особливо у виробництві та експорті. Відзначимо як загальне збільшення обсягів валових зборів плодів, ягід, горіхів, так і в розрізі окремих культур у порівнянні з неурожайним 2017 роком. Втім, всупереч поширеній думці, за нашими оцінками, воно не стало рекордним. Погодні умови торік в цілому були сприятливими для вирощування багаторічних культур, хоча подекуди мав місце їх відчутний негативний вплив.

Завдяки фокусуванню Асоціації «Укрсадпром» на дослідженні особливостей ринків окремих груп культур (зерняткових, кісточкових, ягід, горіхів) вдалося краще зрозуміти найбільш важливі аспекти їх функціонування. В Україні зберігається усталена товарна структура виробництва, але наші підприємства у своїй діяльності все більше орієнтуються на актуальні тенденції світового ринку, що проявляється у диверсифікації сортового складу, розвитку сучасних технологій вирощування, зберігання і переробки, удосконаленні маркетингової діяльності тощо.

У 2018 році був встановлений рекорд вартості експорту плодово-ягідної продукції за весь період незалежності України. Найбільшим попитом на зарубіжних ринках користувались волоські горіхи, заморожені ягоди, а також яблука українського виробництва. Головним ринком збуту нашої продукції садівництва залишився Європейський Союз.

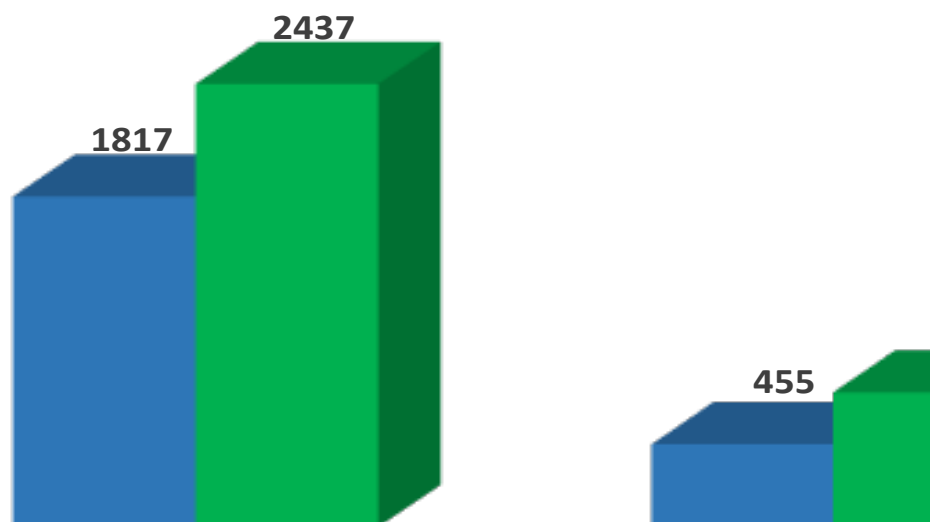
Наслідком збільшення виробництва стало зростання обсягів наявної пропозиції плодово-ягідної продукції. Однак зниження закупівельних цін, особливо на яблука, зі сторони посередників і переробників, виявилось занадто відчутним для галузевих виробників. До того ж, можливості збувати яблука для фермерів-садівників виявились дуже обмеженими, причому це стосувалось всіх без винятку каналів реалізації. Така ситуація стала найбільшим негативом для спеціалізованих виробників, адже абсолютна їх більшість недорахувалась очікуваних грошових надходжень.

Добрим сигналом для виробників виявилось збільшення загальних обсягів державної підтримки садівництва, виноградарства і хмелярства, яке за підсумками року сягнуло майже 400 млн грн. Повністю було профінансовано витрати на закладку молодих садів, частково – на будівництво фруктосховищ. Як результат, у 2018 році галузевими підприємствами було створено майже 4 тис. га нових садів, що значно більше ніж зазвичай, і введено в експлуатацію додаткові потужності для зберігання фруктів.

Виробництво плодів, ягід і горіхів

За підсумками 2018 року сумарне виробництво плодів та ягід в Україні перевищило 2,4 млн тонн, що фактично на третину більше, ніж було у 2017 році. Цікаво, що галузеві підприємства продемонстрували набагато вищі прирости врожаю, ніж господарства населення. Зокрема, за даними нашої Асоціації, спеціалізовані виробники наростили валові збори плодів і ягід на понад 60 %, переважно за рахунок яблук. Таким чином, торік промислове виробництво фруктів займало приблизно 30 % у загальній їх пропозиції на ринку.

Загальне виробництво плодів і ягід в Україні, тис. тонн

Джерело: Асоціація «Укрсадпром»

Як і раніше, товарна структура промислового виробництва плодово-ягідної продукції в абсолютній більшості формується яблуками, інші культури лише її доповнюють.

Виробництво плодово-ягідної продукції, тис. тонн

Культури	Всього		Промислові підприємства		
	2017	2018	2017	2018	2018 до 2017, %
Плоди, ягоди, горіхи, разом	1817	2437	455	739	162,4
Зерняткові, всього	1102	1521	401	667	166,3
в т.ч. яблука	939	1330	390	655	167,9
груші	163	191	11	12	109,1
Кісточкові, всього	482	588	33	45	136,4
в т.ч. сливи	175	217	9	17	188,9
алича	11	12	0	0	-
вишня	147	163	10	11	110,0
черешня	55	81	5	7	140,0
абрикос	75	95	1	2	200,0
персик	19	20	8	8	100,0
Волоські горіхи	113	189	1	1	100,0
Ягоди, всього	120	139	20	26	130,0
в т.ч. полуниця та суниця	61	68	11	14	127,3
малина й ожина	29	33	4	5	125,0
смородина	22	28	3	4	133,3
аґрус	6	7	0	0	-
лохина	2	3	2	3	150,0

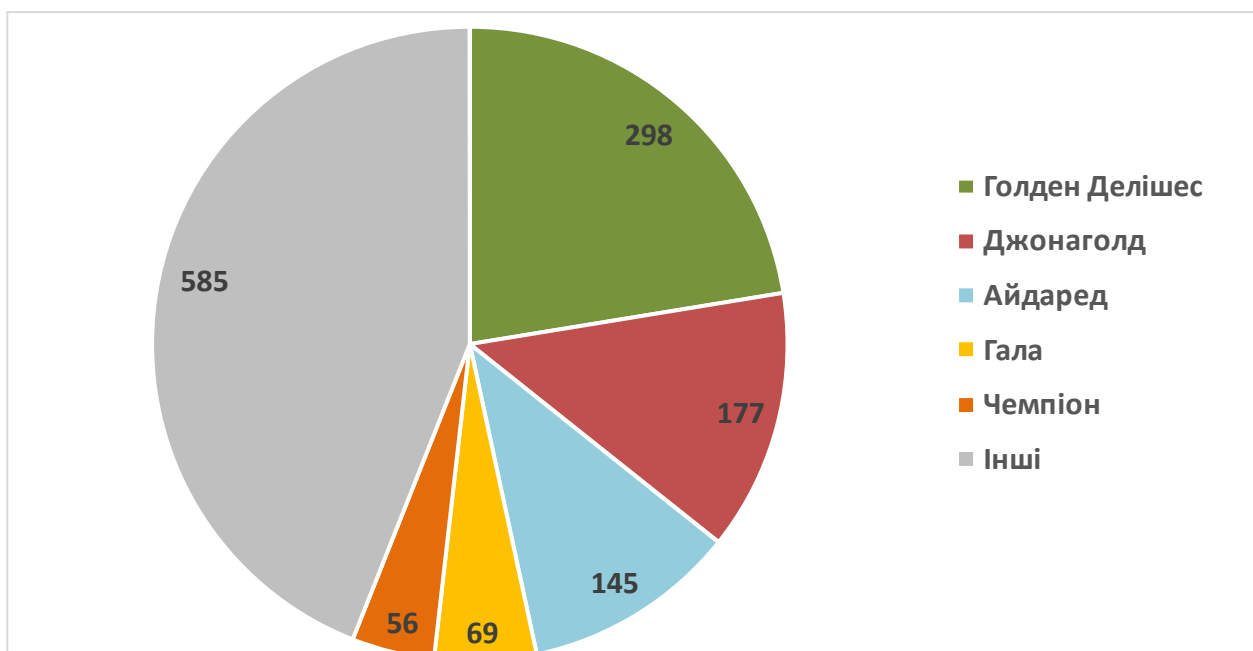
Джерело: Асоціація «Укрсадпром», Державна служба статистики України

Зростання промислового виробництва яблук у минулому році було викликане не лише вищою за очікувану урожайністю, а й вступом у повне плодоношення насаджень, закладених 5-6 років тому.

Перелік фактично вирощуваних культур спеціалізованими господарствами є набагато більшим, проте дуже часто вони ще не приносять повноцінного урожаю. Зокрема, станом на 2018-й рік окремі члени Асоціації «Укрсадпром» вирощували фундук, жимолость, кизил, обліпиху тощо.

Більш зрозумілою є ситуація з сортами яблук: українські садівники культивують переважно загальновідомі у світі сорти (Голден Делішес, Джонаголд, Айдаред, Гала і Чемпіон). При цьому менш поширеними є інші сорти вітчизняної та зарубіжної селекції, наприклад Ренет Симиренка, Фуджі, Флоріна, Пінова, Гренні Сміт, Сніговий кальвіль та багато інших.

Сортовий склад вирощуваних в Україні яблук у 2018 році, тис. тонн

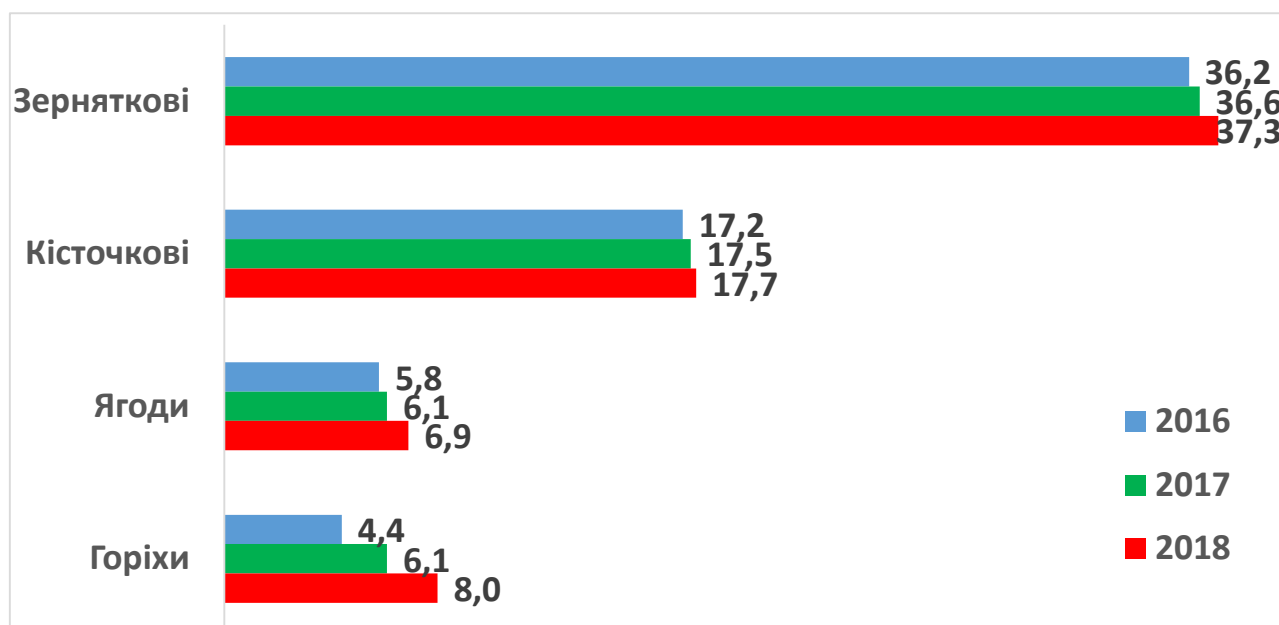

Джерело: Асоціація «Укрсадпром»

Хоча загальні площі плодових і ягідних насаджень в Україні залишаються відносно стабільними в останні роки, промислові

підприємства постійно їх збільшують. На нашу думку, у 2018 році вітчизняні спеціалізовані господарства мали у розпорядженні приблизно 70 тис. га під багаторічними культурами. Відзначимо, що сюди входять насадження здебільшого у плодоносному віці. Виняток становлять горіхи, де практично всі здійснені раніше посадки не вступили у повне плодоношення.

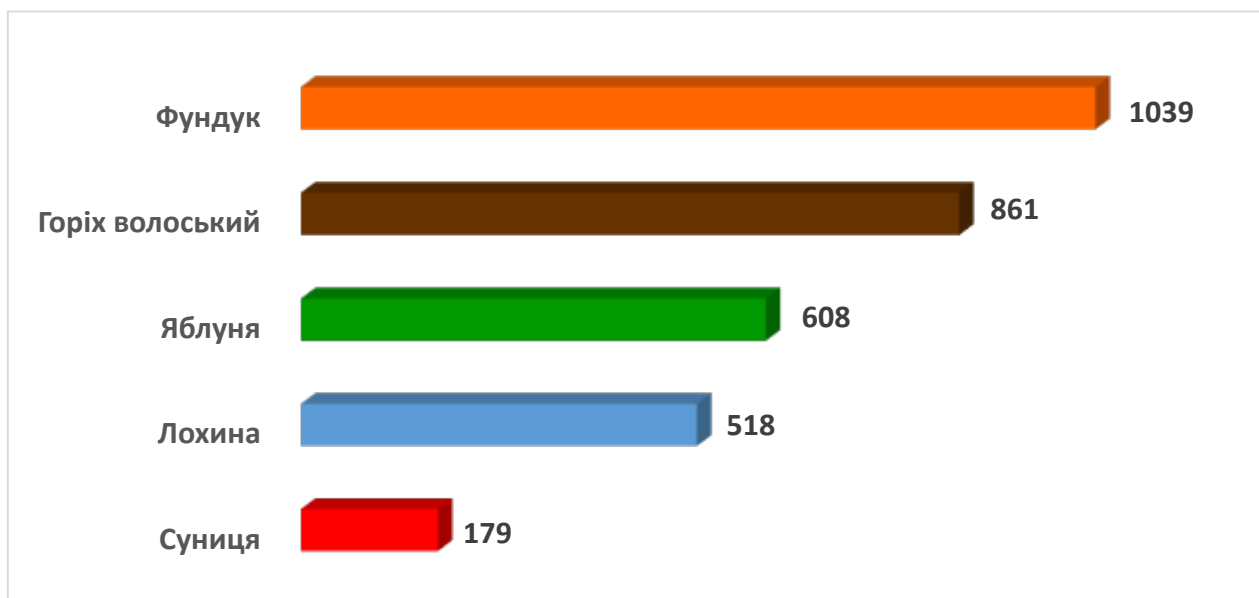
Площі промислових плодово-ягідних насаджень, тис. га

Джерело: Асоціація «Укрсадпром»

Окремо виділимо закладки нових садів у минулому році. Завдяки реально діючій державній підтримці стосовно компенсації витрат на садивний матеріал українські садівники створили майже 4 тис. га молодих насаджень, що втричі перевищило показник, який фіксувався раніше. Цікаво, що беззаперечну першість серед культур утримували фундук і волоський горіх, на які припала половина новостворених площ, окреслюючи значні перспективи для цього напрямку. Також в пріоритеті у наших садівників залишились зерняткові та ягідні культури, зокрема яблуна, лохина і суниця.

Закладка молодих садів у 2018 році, га

Джерело: Асоціація «Укрсадпром»

Важливо розуміти й інші характеристики галузі садівництва, зокрема її масштаби. За нашою оцінкою, загальна кількість галузевих підприємств, що займаються виробництвом плодів і ягід, знаходиться на рівні 1500 (у півтора рази більшому, ніж у державній статистиці), адже значна кількість промислових виробників офіційно не реєструє свою діяльність. Що стосується розсадників плодово-ягідних культур, то всього їх в Україні по факту налічується близько 200, однак більше половини з них не сертифіковані. Також, за результатами досліджень Асоціації, приблизно 110 підприємств займаються переробкою і консервацією плодово-ягідної продукції. Отже, загальна кількість підприємств, які пов'язані з галуззю садівництва, перевищує 1800. Кількість працівників у промисловому садівництві, враховуючи тимчасово зайнятих у пікові періоди збирання врожаю, становить приблизно 60-65 тис. осіб.

Знову відбулися зміни у реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Хоча зараз важко сформувати цілісну картину по ньому, адже оновлення відбуваються декілька разів на протязі

календарного року, тому трапляються суттєві розбіжності. Асоціація «Укрсадпром» провела власне дослідження стосовно плодово-ягідних культур, внесених до реєстру станом на початок 2018 та 2019 років. Так, на протязі минулого року загалом значно більше нових сортів багаторічних культур було додано, ніж вилучено з реєстру. Включили 10 сортів черешні, 9 сортів фундука, 7 сортів яблуні, 6 сортів персика, 5 сортів грецького горіха, по 4 сорти груші, вишні та смородини, а також сорти інших культур. Натомість видалених сортів виявилось небагато, хоча серед них виділимо 4 сорти суниці і 2 сорти груші.

Кількість внесених у реєстр розсадників плодових і ягідних культур в Україні за результатами 2018 року збільшилось майже до 90 після відчутного зменшення роком раніше до 50.

Переробка плодово-ягідної продукції

2018-й рік, завдяки більшому врожаю сприяв зростанню обсягів продукції, що спрямовувалась на переробку. Оскільки основною сировиною для переробки в Україні є яблука, вони й визначають кількість пропозиції для цих потреб. А минулого року стосовно них було декілька нетипових моментів. За інформацією від наших членів, через сильнішу шкоду від градів відбулось помітне збільшення частки технічних яблук у загальному урожаї підприємств, тому вони здали на переробку понад 40 % урожаю, хоча в попередні роки цей показник не перевищував 25 %. Більше того, наприкінці осені для технічних цілей збувались яблука непевної кондиції, які за інших умов могли бути продані як десертні. У господарствах населення частка урожаю для технічних цілей, природньо, виявилась ще вищою. Таким чином, загалом по Україні на переробку було спрямовано більше половини зібраних яблук. Всього ж на потреби переробної галузі у 2018 році було використано близько 800 тис. тонн фруктів, тобто вдвічі більше, ніж у 2017 році.

Товарний асортимент готових продуктів з плодів та ягід був традиційним, серед підприємств Асоціації найбільші обсяги виробництва припали на яблучні соки прямого віджиму, заморожені ягоди, фруктові варення і пюре, а також плодово-ягідну консервацію. Особливо відзначимо, що до складу Асоціації входить підприємство, яке стало 2018 року першим в Україні офіційним виробником палинки – міцного алкогольного напою з плодових спиртів.

Офіційні статистичні дані теж підтверджують зростання обсягів промислового виробництва по основних товарних позиціях. Зокрема, виробництво яблучного соку в Україні торік збільшилось на 40 %, зросло і виробництво джемів, повидла і мармеладу. Окремо акцентуємо увагу на триваючому декілька років поспіль рості сегменту ферментованих напоїв, основу яких формує яблучний сидр. Очевидно, що даний напрямок ще не досяг свого піку на внутрішньому ринку.

Виробництво окремих груп переробленої продукції в Україні

Продукція	2017	2018
Яблучний сік, тис. т	84,9	119,6
Джеми, варення, мармелад, пюре, повидло, тис. т	49,6	55,4
Напої ферментовані (в т.ч. сидри), тис. дал.	2787	2968

Джерело: Асоціація «Укрсадпром», Державна служба статистики України

Вінницька область знову підтвердила свій статус регіону-лідера, посівши чільні місця як у виробництві яблучного соку, так і в переробці плодів та ягід на варення і пюре.

Цінова ситуація та збут продукції

У минулому році знову змінилася ситуація з цінами реалізації вирощеної продукції для вітчизняних садівників, яку спричинила інакша кон'юнктура внутрішнього ринку. Деякі ЗМІ ще зимою розповсюдили

інформацію про очікування рекордного урожаю яблук в Україні, хоча фермери неодноразово звертали увагу на можливість реального прогнозу не раніше кінця червня. На фоні позитивних стартових прогнозів виробників стосовно урожаю-2018 та зміщення на 2-3 тижні раніше строків фактичного отримання врожаїв ягід, кісточкових плодів та ранніх яблук спостерігалась одночасна наявність на ринку досить великих обсягів різних груп фруктів (лохина, кісточкові, яблука), що зумовило додаткову конкуренцію між ними при виборі споживачами та, як наслідок, зниження цін реалізації практично на всі фрукти.

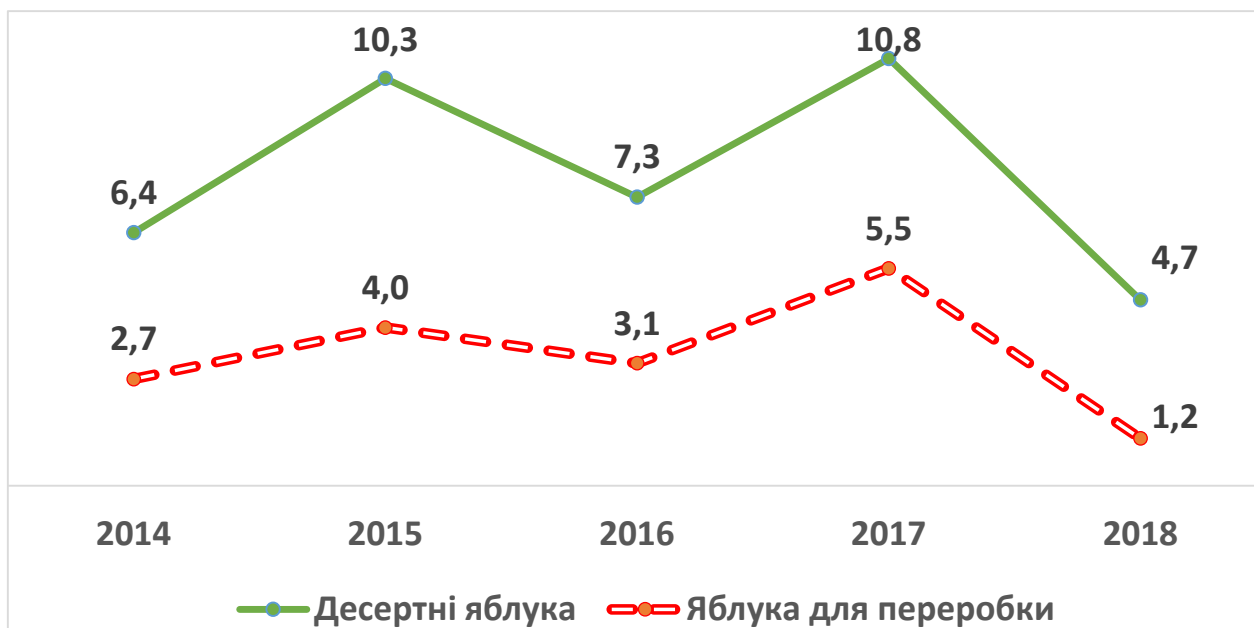
В результаті, спеціалізовані галузеві підприємства продавали груші по 9 грн/кг, сливи – здебільшого по 5 грн/кг (при цьому ціни коливались від 4 до 10 грн/кг), вишні – по 14 грн/кг, черешні – 15-16 грн (хоча діапазон мінімуму й максимуму становив 12-24 грн/кг), середня ціна абрикосів склала 13 грн/кг, персиків – 11 грн/кг, полуниці – 33 грн/кг (від найменшої у 24 грн/кг до 50 грн/кг і навіть вище), малини – 28 грн/кг (з розмахом від 20 до 80 грн/кг), смородини – 17 грн/кг, лохини – 106 грн/кг (при відчутній диференціації на протязі сезону від 70 до 250 грн/кг), а ожини – від 8 до 40 грн (при дуже малих обсягах фактичного продажу). Таким чином, зниження цін реалізації не торкнулося лише абрикосів з персиками, тримаючись на стабільному рівні вже третій рік поспіль, адже мало місце зниження імпорتنих поставок цих плодів, що відіграло важливу роль в загальній пропозиції на внутрішньому ринку. Серйозне розходження цін на деякі види фруктів пояснюється відмінностями у їх характеристиках (десертні, органічні, для переробки) та періодами продажу (початок сезону чи його пік з максимальною пропозицією). Більшість наших виробників звернули увагу на те, що формували ціну реалізації відповідно до актуальної ситуації на ринку без прив'язки до собівартості продукції, тому фактично працювали з мінімальними прибутками або навіть зазнали збитків. Відзначимо, що в цілому спостерігались проблеми зі збутом підприємствами зерняткових та

кісточкових плодів, в той час як помітно кращих показників товарності вдалося досягти виробникам ягід.

Що стосується іншої продукції, то саджанці волоського горіха коштували від 225 до 360 грн/шт, ягід – в межах 25-30 грн/шт, зерняткових культур – 35 грн, тоді як соки прямого віджиму збувались по 28 грн/л, а фруктові варення і пюре – по 21 грн/кг.

Окремо виділимо вкрай несприятливу цінову картину на ринку яблук, де вирішальну роль відіграли закупівельні ціни від посередників і переробників на технічні та десертні яблука, які виявились критично низькими і безальтернативними, в тому числі і через переконання в «рекорді урожаю». Підприємства-виробники в минулому році відзначали, що їх ціна реалізації зовсім не відповідає виробничій собівартості. Лише на ранні яблука вона була співставною з минулорічною, знаходячись в діапазоні від 6 до 12 грн/кг. Восени вартість сортових яблук при оптовій закупівлі у виробників впала практично всюди до 2-3 грн/кг, зрідка вона могла доходити до 5 грн/кг. Це в 4-5 разів нижче, ніж у минулому році. Ще гірша цінова ситуація стосовно яблук для переробки. Пропонована закупівельна ціна літом становила приблизно 1 грн/кг, що принаймні в чотири рази менше виробничої собівартості. На початок листопада ціна технічних яблук дещо збільшилась і досягла 1,5 грн/кг, але, наприклад, господарства Чернівецької області взагалі зіткнулися з найнижчими цінами, які стартували від 0,65 грн/кг. Хоча й складно точно визначити середню ціну реалізації яблук при таких коливаннях, очевидно, що вона виявилась найнижчою за останні роки.

Динаміка цін реалізації яблук галузевими підприємствами, грн/кг

Джерело: Асоціація «Укрсадпром»

Тому деякі виробники, щоб не збільшувати власні збитки, залишали урожай незібраним. Ще одним негативним моментом стало серйозне обмеження збуту, коли продавалась лише частка фактично наявної продукції. На відміну від минулих сезонів, існували об'єктивні перешкоди не тільки при збуті через роздрібні мережі (лише для платників ПДВ), а й за іншими каналами (посередники, переробні підприємства).

Згідно з інформацією від членів Асоціації, у 2018 році фізичні втрати урожаю виявились на звичайному рівні, склавши приблизно 15 %. Узагальнені підсумки сезону від підприємств Вінницької та Чернівецької областей, де збирається більше половини промислового урожаю яблук, свідчать лише про 50-60 % збільшення виробництва відносно зовсім неурожайного 2017 року. Звичайно, окремі господарства з інших областей отримували і вищі прирости, але вони, як правило, невеликі, тому це не мало вирішального впливу на сумарний урожай. Якщо додати до цього вищу частку в структурі виробництва яблук на переробку, виявиться, що насправді пропозиція десертних яблук від спеціалізованих підприємств виявилась відчутно нижчою, ніж прийнято вважати, склавши

350-370 тис. тонн. Це в цілому не набагато вище, ніж рік тому. Варто враховувати і потенційну місткість фруктосховищ в Україні. Оскільки загальна ємність потужностей для зберігання фруктів в Україні суттєво не змінюється, залишаючись на рівні 300 тис. тонн, саме такий обсяг яблук наявний на ринку після завершення збирання врожаю, формуючи перехідні запаси.

Втім, позитивним моментом для вітчизняних виробників стало те, що все ж вдалося витіснити польських конкурентів з полиць супермаркетів, тому там і зараз купують українські яблука всіх цінних категорій. В будь-якому випадку, у поточному сезоні, на відміну від минулого, для українських споживачів існує більше можливостей придбати якісні і дешевші яблука від свого виробника.

Технічна і технологічна забезпеченість підприємств

На відміну від господарств населення, галузеві підприємства є більш гнучкими до ринкових умов і намагаються покращувати своє технічне і технологічне оснащення. Стабільним залишається рівень їх забезпечення технікою, який складає 80 %. Близько 300 підприємств мають можливість використовувати власне або орендоване обладнання для сортування і пакування продукції. Повільно, але поліпшується ситуація з будівництвом нових фруктосховищ. За нашою інформацією, у минулому році загальна місткість введених в експлуатацію потужностей для зберігання фруктів склала близько 20 тис. тонн. Однак і досі більшість фруктосховищ залишаються низькофункціональними з дуже значним терміном експлуатації (понад 30 років). В даний час більше половини господарств використовують фруктосховища, а холодильники з регульованим газовим середовищем – кожне третє.

Найоптимістичнішою є ситуація зі зрошенням. Чітко орієнтуючись на закладку інтенсивних садів, господарства встановлюють системи зрошення для всіх плодово-ягідних культур. За даними Асоціації, зараз

майже 60 % промислових садів охоплені системами зрошення. Найбільш поширеним воно є при вирощуванні яблук, груш, горіхів, персиків та ягідних культур. Зокрема, зрошення здійснюється на більшості насаджень яблуні, 4/5 площ груші, а також майже на 60 % площ промислових горіхових садів. За рахунок того, що багато посадок з поливом ще не вступили у цикл повного плодоношення, поки що підприємства збирають лише третину свого урожаю зі зрошених площ.

Зовнішня торгівля плодово-ягідною продукцією

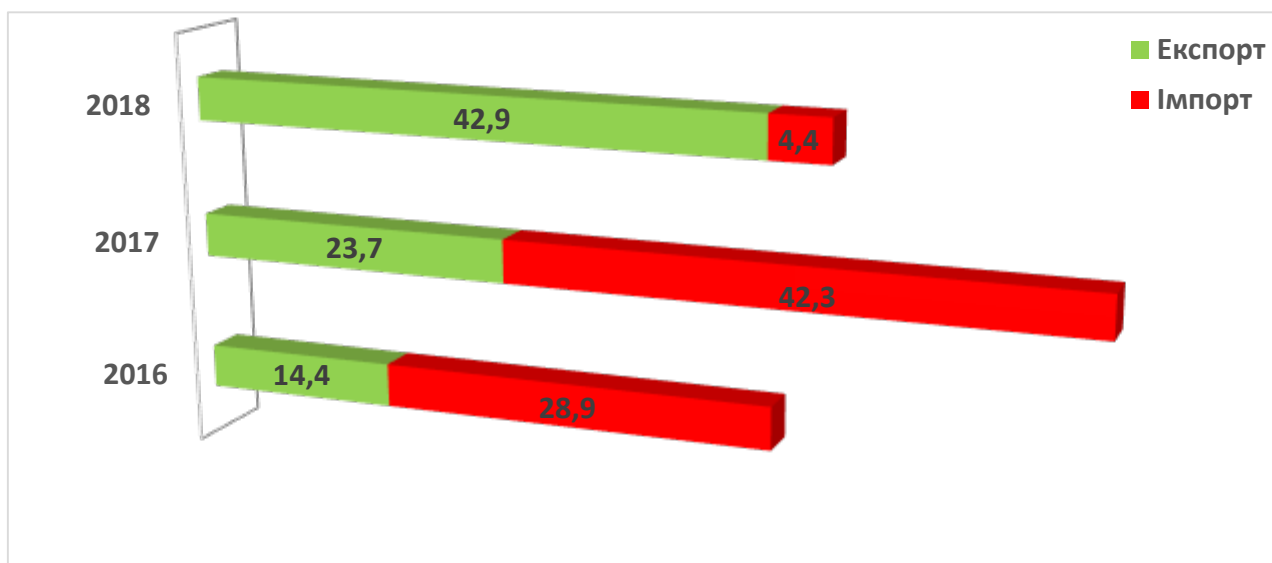
За підсумками 2018 року наша країна експортувала плодів і ягід на суму 229 млн дол. США, що на 17 % більше у порівнянні з 2017 роком. Зазначимо, що торік вартість експорту фруктів виявилась для нас найвищою за часів незалежності. Основними продуктами цієї товарної групи стали волоські горіхи (117 млн дол.), заморожені плоди і ягоди (78 млн дол.), яблука і груші (15 млн дол.), а їх сумарна частка в експорті продукції садівництва сягнула майже 92 %. Найбільш відчутним виявилось зростання вартості експорту яблук і груш – більш ніж у два рази. Крім того, зафіксоване збільшення кількісних показників експорту всіх перерахованих груп продукції: волоських горіхів – з 31 тис. тонн за 2017 рік до 41 тис. тонн за 2018 рік, яблук і груш – з 24 до 43 тис. тонн, а також заморожених фруктів – з 42 до 48 тис. тонн відповідно. До речі, такий обсяг експорту заморожених плодів і ягід також став абсолютним рекордом для вітчизняних підприємців.

Втім, як наша власна інформація, так і дані з інших альтернативних джерел свідчать про великі обсяги прихованого експорту волоських горіхів, які не відображаються статистичними органами. Підсумовуючи існуючі оцінки, отримаємо зовсім іншу картину, де фактично здійснюваний обсяг експорту Україною волоських горіхів у 2-2,5 рази більший, тобто становить 70-80 тис. тонн.

Головними ринками збуту для українських експортерів залишилися країни Європейського Союзу, які закупають приблизно 2/3 нашої плодово-ягідної продукції. Загалом у році, що минув, вітчизняна продукція садівництва користувалась найбільшим попитом у Польщі (39,8 млн дол.), Туреччині (20,4 млн дол.), Франції (15,7 млн дол.), Білорусі (13,8 млн дол.), Греції (12,9 млн дол.), Нідерландах (11,2 млн дол.) та Італії (10,2 млн дол.). Цікаво, що поставки до Туреччини у 2018 році зросли більш ніж у чотири рази, хоча і були сформовані майже повністю волоськими горіхами, для яких вона стала найбільшим ринком збуту.

Незважаючи на те, що в цілому імпорт плодів і ягід в Україну був більшим за експорт, якщо не враховувати екзотичні фрукти (цитрусові, банани та ін.), у 2018 році позитивне сальдо зовнішньої торгівлі плодами і ягодами перевищило 100 млн дол. Окремо виділимо нарощування Україною обсягів експорту яблук і груш вже третій рік поспіль та додатне сальдо у торгівлі зернятковими плодами (в першу чергу, за рахунок яблук) принаймні з 2011 року: у натуральному виразі експорт перевищив імпорт майже у десять разів, а у вартісному – у понад 4 рази.

Зовнішня торгівля України яблуками і грушами, тис. тонн

Джерело: Державна служба статистики України

Українські яблука у 2018 році постачались більш ніж до 60 країн світу, але провідними їх споживачами стали Білорусь (40 % вартості експорту), Молдова (14 %) і Швеція (9 %). Крім традиційних ринків збуту варто виділити країни Європейського Союзу (Швеція, Австрія) та Близького Сходу (Об'єднані Арабські Емірати, Саудівська Аравія, Кувейт), що теж закупили чимало українських яблук. Минулого року новими ринками для наших яблук стали Бахрейн, Бангладеш, Шрі-Ланка, Оман, Йорданія, Чилі, Індонезія, для лущених волоських горіхів – Фінляндія, Японія і Сирія, заморожених плодів і ягід – Норвегія, Мексика, Канада. Середня ціна вітчизняних яблук на зовнішніх ринках за рік зросла і складала понад 350 дол/тонну. Наші лущені волоські горіхи продавались за кордоном по 3670 дол/тонну, а заморожені ягоди – по 1640 дол/тонну.

Відзначимо другий рік поспіль зростання експорту яблучного концентрату, який у минулому році сягнув 65 тис. тонн (+ 8 %). Хоча більшу виручку отримати за рахунок цього не вдалося, бо дещо впала експортна ціна, втім, виявившись досить непоганою – 1005 дол/тонну.

Крім того, експорт Україною садивного матеріалу, а саме дерев та кущів з їстівними плодами теж збільшився з 454 тис. дол. у 2017 році до 926 тис. дол. у 2018 році, що стало можливим як за рахунок зростання кількісних обсягів поставок, так і підвищення цін.

Перспективи 2019 року

Знову доводиться констатувати, що черговий рік вітчизняні садівники починають без чіткої уяви розвитку галузі навіть у короткостроковій перспективі. Причому це стосується багатьох питань: обмежених фінансових ресурсів, труднощів з налагодженням збуту продукції, несприятливої цінової ситуації на внутрішньому ринку. Крім того, незважаючи на значні галузеві зусилля, не вдалося досягти зменшення ставки ПДВ для виробників до 7 %, відтак принаймні ще рік збережеться існуюче податкове навантаження.

Однак внутрішній та міжнародний ринки не стоять на місці, і на їх виклики доведеться реагувати. Знову ключовим для галузі стане питання наповнення національного споживчого ринку необхідною кількістю та асортиментом плодово-ягідної продукції, виконання якого у значній мірі залежатиме не лише від самих виробників, але й сприятливих погодних умов. Хоча в останні роки вітчизняним експортерам вдалося міцніше закріпитись на ринку Євросоюзу і поступово розширити географію збуту на інші регіони, нової хвилі конкуренції зі світовими лідерами галузі, особливо стосовно ціни та якості продукції, не уникнути.

Разом з тим, до позитивних моментів варто віднести затвердження наказом Міністерства обсягів фінансування галузевої бюджетної програми підтримки на 2019-й рік у розмірі 400 млн грн, з яких по 200 млн грн передбачається на придбання садивного матеріалу і будівництво холодильників з РГС. Разом із тим, розвиток ринку свіжих ягід все ще не передбачається, враховуючи неможливість виробників скористатись державним фінансуванням. Основні сподівання виробники також покладають на дієвість заходів з недопущення цінової дискримінації при збуті технічних і десертних яблук, а також ягід посередникам і переробним підприємствам, а саме прозорість механізму встановлення ними закупівельних цін. В даний час фермери розраховують також на поступове зростання ціни на яблука урожаю 2018 року, адже обсяги

пропозиції продукції минулорічного урожаю продовжують стабільно знижуватись.